

BIBLIOTECA C.C. P.M.R.

~~T 29214~~

GENERALUL ALEXANDRU M. FĂLCOIANU

o

AMINTIRI

DIN

RĂSBOIUL RUSO-ROMÂNNO-TURC

DIN

1877—1878

~~Jun. 11/04/67.~~

~~30238/67~~
301970

BUCUREȘTI

INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE C. SFETEȘ

%, — STRADA LIPSCANI, — %

1912

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ
BUCUREȘTI

COTA.....157072..... *varia*

PC265/12

212/05

B.C.U. Bucuresti

C20050769

~~131357~~

GENERALUL ALEXANDRU M. FĂLCOIANU

Născut la 16 Martie 1837.—Mort la 10 Decembrie 1910

Regimentului 3 Artilerie

in mijlocul căruia, autorul acestor amintiri, a servit și petrecut cel mai mult timp din lunga-i carieră militară.

În memoria mult regretatului meu părinte **Generalul Alexandru M. Fălcoianu** și ca o pioasă datorie de recunoștință, am tipărit în această broșură „**Amintirile din Răsboiul Ruso-Româno-Turc din 1877—1878**”, ce au fost publicate de dânsul în ziarul **Ecoul Armatei** în anul 1899, și în **Istoricul Regimentului 3 Artilerie**, precum și din diferite scrieri inedite rămase de pe urma sa.

Această publicațiune de **Amintiri**, după cum chiar titlul o arată, nu are altă pretențiune decât a servi ca o reîmprospătare, din timpurile memorabilului răsboiu pentru Independență, a amintirilor eroilor ce și astăzi se mai află în viață, — cât și ca pildă generațiunilor actuale și viitoare; precum și ca ceva recreativ, în orele de liniște, a aceluia ce ar lua o carte în mână.

De asemenea ar putea fi de folos și aceluia care într'o bună zi s'ar încumeta să dea la iveală monumentală operă „**POVESTIREA RĂSBOIULUI INDEPENDENȚEI**”, scrisă în mod cu totul nepărtinitor și **completă**.

Alexandru Al. Fălcoianu.

Februarie 1912.

AMINTIRI DIN RĂSBOIUL INDEPENDENȚEI 1877—1878.

Mai înainte de a povesti războiul ruso-româno-turc din 1877—1878, care ne-a dat independența țării, voi încerca a urmări toate mișcările armatei noastre pe marginea Dunării, încă de pe timpul războiului turco-sârb.

În anul 1876 se organizează un corp de observațiuni pe malul Dunării pentru observarea neutralității gurii-Timocului și păstrarea integrității teritoriului român.

Acest corp era pus sub comanda generalului Cerkez, pe atunci colonel, și se compunea din următoarele trupe mobilizate pe picior de război :

Regimentul 4 de linie.

Regimentul 1 de dorobanți.

Batalionul al 4-lea de vânători,

Trei escadroane de călărași din regimentul Craiova, și

Bateria 2-a de 8 cm., din regimentul 2 artilerie.

La început aceste trupe ocupară poziții în fața gurii-Timocului, având cuartier general întâiu: *Grui*a, *Gârla-Mare*, apoi *Calafatul*. La 21 Octomvrie acelaș an, restul armatei se concentără pe divizii sub pretextul manevrelor anuale, iar corpul de observație dela gura-Timocului fu rechemat la Craiova, de unde iarăș în primele zile ale lunii Noemvrie fu trimis din nou la Calafat, unde artileria a început fortificațiunile acelei localități, în prevederea unui conflict viitor între Turci și Ruși.

În Ianuarie 1877 o parte din armată se licenția, iar la 28 Aprilie se complectă din nou puindu-se pe picior de răsboiu, mobilizându-se și armata teritorială.

Ea se împărți în două corpuri:

Corpul I, sub comanda generalului Lupu, cu cuartierul general la Craiova, și corpul II, sub comanda generalului Radovici, cu cuartierul general deocamdată la București și apoi la Băilești.

Aceste corpuri se compuneau fiecare din

câte două divizii, și fiecare divizie din câte două brigăzi de infanterie, câte una de cavalerie, artilerie, trupe de geniu; și deosebit pentru întreaga armată 6 coloane de munițiuni cu aproape 560 chesoane și 7 escadroane de tren cu 1400 trăsuri.

La 24 Aprilie armata rusă călcând pe teritoriul nostru spre a se duce să ocupe a doua poziție strategică în lungul Dunării, armata noastră despre nord din al 2-lea corp se concentrează în grabă la București, iar corpul de observație se retrase din Calafat la Băilești, unde fu fusionat cu trupele diviziei 2-a din I-ul corp.

Această retragere a fost mai mult în scopul de a lăsa și Turcilor aceleași avantaje ce Rușii își luase cu forța, deoarece intrarea lor în țară se făcuse cu precipitare, la acea dată nefiind încă subscrisă convențiunea între guvernul nostru și cel rusesc.

La 29 Aprilie însă se subscrie convențiunea, și un corp veni de ocupă Calafatul ce rămăsese fără nici o garnizoană în timp de 10—12 zile.

De aci încep amintirile mele, descriind to-

tul ce am văzut și faptele la care am luat parte.

La 1877 mă aflam Maior comandant al artileriei teritoriale a diviziei III teritoriale, când prin suprimarea acestei funcțiuni, am fost pus în disponibilitate și rechemat în activitate după câteva zile ca comandant de divizion în regimentul 3 de artilerie, înființat atunci în Buzău, prin Înaltul Decret Domnesc No. 489, și care s'a compus din vechiul regiment I de artilerie, care a mai dat și pe al 4-lea regiment; iar din al II-lea regiment de artilerie s'a înființat I-iul și al II-lea. Aceasta pe ziua de 1 Aprilie 1877.

Aveam sub comandă bateriile 2-a comandată de căpitan V. Tomescu și a 3 a de căpitan G. Lupașcu. La 14 Aprilie cu aceste 2 baterii am plecat la București pentru a mă găsi la regiment care eră comandat de colonelul Herkt.

Îndată ce am ajuns la București a început mobilizarea regimentului și astfel s'a decis ca regimentul 3 de artilerie să formeze artileria divizionară a corpului II de armată, împărțindu-se în 2 divizioane: I-iul comandat de lt.-colonel Pastia, ca comandant al artileriei

riei divizionare a diviziei III-a active, și al 2-lea, comandat de mine, formând artileria divizionară a diviziei IV-a active.

Colonelul Herkt a fost numit comandant al artileriei corpului II de armată.

La 30 Aprilie noaptea am primit ordin ca a doua zi 1 Maiu în revărsatul zilei să mă aflū la Oltenița, unde dejă se găsià bateria 4-a comandată de locot. Fotino Constantin și bateria 3-a sub comanda căpit. G. Lupașcu, spre a luà comanda acestor două baterii și care deși făceau parte din artileria divizionară a diviziei a III active, artilerie comandată de lt.-colonel Pastia, dar acesta fiind ocupat în București cu mobilizarea regimentului, s'a găsit de cuviință a mă trimite pe mine la comandamentul său.

La 1 Maiu conform ordinului ce primisem m'am aflat la Oltenița, am luat comanda bateriilor și în acea zi am primit inspecția generalului Manu, comandantul diviziei IV-a active, care a și ales pozițiunea ce trebuia să ocupăm și a ordonat să construim o baterie de 4 tunuri în dreapta celei ce ocupà dejă bateria 4-a.

Această baterie construită s'a și înarmat cu

4 tunuri, rămând 2 tunuri în rezervă la parc.

La 2 Maiu tot din ordinul generalului Manu, a intrat în poziție o secție din bateria 4 a lângă secția 3 din sus zisa baterie

La 3 Maiu s'a ordonat ca ambele baterii, să îndrepte focul asupra inamicului din Turtucaia care lucră la ridicarea unui uvragiu, și focul n'a încetat decât după ce inamicul ce trăgea dintr'o baterie de lângă Turtucaia, a încetat pe al său. Distanța de tragere a fost de 2300 m., bateriile nu au suferit nici o pierdere în această zi.

La 4 Maiu bateria 4-a deschide focul asupra unui monitor ce voiă să treacă dela Turtucaia spre Silistra. Monitorul și bateria turcească ripostă bateriei noastre. Bateria 3-a combate bateria turcească de lângă Turtucaia care voiă să protejeze trecerea monitorului; lupta a ținut 2 ore și monitorul s'a retras înapoia insulei lângă Turtucaia.

La 8 Maiu aceste 2 baterii au fost înlocuite noaptea în pozițiile lor de artilerie rusească și a doua zi au pornit la București cu brigada Borănescu.

La 16 Maiu am pornit pe jos la Caracal cu bateria 5 numai, comandată de locot. Dă-

nescu Ion, deoarece titularul comandant, căpitanul Giurescu Ion, a fost oprit la București cu depozitul regimentului. La 23 ale aceleiași luni s'a întrunit în Caracal, pe lângă bateria 5-a, bateriile 3-a și a 4-a, cari formând divizionul s'au pus sub comanda mea.

La 25 Maiu bateria 3-a, din ordinul generalului Manu pornește la Islaz, unde sosește la 26 Maiu și la 27 Maiu, înlocuește bateria 4-a din regimentul al 2-lea în pozițiile unde se ridicase așa numitele baterii Bogdan-Dragoș, Tudor-Vladimirescu și Vlad-Țepeș.

La 31 Maiu, inamicul începe focul asupra bateriilor de lângă satul Samovit, la care s'a răspuns din bateria Bogdan-Dragoș cu secția Drăgulescu, și din bateria Tudor-Vladimirescu cu secția Grecescu (bateria 3-a), după o oră și jumătate inamicul încetează focul, și fără să fi cauzat vre-o stricăciune bateriei noastre.

La 8 Iunie bateria 1 călăreață, tot din regimentul 3 sub comanda căpitanului Alexandrescu Constantin pornește din București la Caracal și vine și ea tot în divizionul meu, având astfel acum 4 baterii; însă bateria 5-a

la 10 lunie pornește la Islaz, dimpreună cu bateria 3-a.

La 27 lunie bateria 5-a pleacă din Islaz și sosește la T.-Măgurele, întrunindu-se cu bateria călăreață ce sosise și ea acolo venind din Caracal și cu bateria 4-a din regimentul 4 de artilerie, comandată de căpitanul Șomănescu Ioan. Câte trele aceste baterii formează un divizion sub comanda mea, punându-mă sub ordinele colonelului Cantilli, comandantul brigăzii 1-a din divizia IV activă.

Bateria 5-a ocupă cu 2 secții, o baterie construită de ruși în fața Nicopolului, iar a 3-a secție se detașază lângă gura Oltului.

Bateria 1 călăreață ocupă asemenea o baterie, construită tot de ruși, lângă gura Oltului, împreună cu bateria 4-a din al 4-lea regiment. Bateriile rusești ce ocupau aceste poziții fuseseră demontate de focul inamicului.

Câte trele aceste baterii intră numaidecât în acțiune și deschid focurile asupra bateriilor inamice din Nicopole, care ripostează imediat fără a cauză vre-un accident.

Secția din bateria 5-a dela gura Oltului a tras asupra a două monitoare ce se refugiaseră la gura Oltului.

Bateria 1 trăgea asupra unor lucrători turci cari făceau lucrări de fortificații și urmează focurile până când turcii părăsesc lucrările lor.

La 30 Iunie bateriile de pe coasta Nicopolului deschid un foc viu asupra plutelor rusești (lotcelor) ce treceau pe Dunăre pentru continuarea podului dela Flămânda.

Bateria 3-a și a 5-a din al 3-lea regiment, și a 4-a din al 4-lea regiment, care se aflau în fața acelor baterii, deschid focul asupra lor și protejează astfel trecerea plutelor rusești.

Focul inamicului încetează, tunul al 4-lea din bateria Alexandrescu dă rămă o ambrasă turcească și stinge focul acelei piese.

La 2 Iulie bateriile 1-a și 5-a precum și a 4-a din al 4-lea regiment, deschid focul asupra unei redute turcești, înarmată cu tunuri mari și numită Baș-Tabia. În aceeași zi s'a observat din Islaz că inamicul voia să retragă tunurile dintr'o baterie, însă secția locot. Drăgulinescu Al. din bateria 3-a trage îndată asupra lui, și împiedecă scoaterea acelor tunuri.

La 3 Iulie inamicul din Nicopoli, începând un foc viu asupra bateriilor noastre, ele răspund într'un mod foarte energic și în acest

timp, bateria Șomănescu din regimentul 4-lea scoate tunurile din poziția ce ocupă despre Olt, conform ordinului generalului Manu, care în acel moment se află în baterie, schimbă de poziție pe câmp deschis, sub focul cel mai impetuos al inamicului și înlocuește o baterie rusească din fața cetății care era demontată. Din fericire această manevră așa de temerară a bateriei Șomănescu n'a avut nici un accident fatal, deși a fost mult expusă.

Bateriile noastre încetară focul fiindcă se zăriau trupele rusești ale generalului Krüdner care înaintau spre Nicopoli.

Bateria 1, o secție din bateria 5-a și o secție din bateria 4-a deschid un foc energetic asupra trupelor turcești ce năvăliau la partea de vest a cetății Nicopolului și asupra acelor ce se retrăgeau, trecând peste apa Osmului, aducând astfel o mare confuzie în rândurile inamicului.

La 4 Iulie bateriile dela T. Măgurele, 1-a, a. 3-a și a 5-a din regimentul 3 de artilerie și a 4-a baterie din al 4-lea, au încetat acțiunea deoarece Nicopoli a fost ocupat de ruși.

În toată această acțiune conduita atât a ofițerilor cât și a trupei a fost de admirat și

de toată lauda pentru sângele rece ce au avut și justeța tirului pentru care au atras nu numai mulțumirile colonelului Herkt și ale generalului Manu, ci și a tuturor ofițerilor superiori ruși ce i-au văzut în acțiune, făcându-ne felurimi de elogii.

Astfel căpitanul Șomănescu comandantul bateriei 4-a a parvenit în fața focurilor inamice a-și trece bateria dintr'o pozițiune într'alta fără a i se întâmpla nici un accident. Sublocotenentul Hartel Arthur tot din acea baterie a arătat multă bravură în marșul bateriei la flancul stâng.

Sublocotenentul Olănescu Ioan în două rânduri sub focurile cele mai vii ale inamicului a parcurs linia dela flancul drept până la cel stâng spre a transmite ordinele generalului Manu și a se asigura de așezarea bateriei Șomănescu.

Sublocotenentul Marcu și elevul Costiescu Matila din bateria 5-a, cel dintâiu numit ofițer numai de 2 luni aproape și cel de al doilea încă elev, singuri în bateria lor, și în fața focurilor celor mai viguroase ale inamicului, au știut conduce cu mult curagiu și devotament secțiile ce comandau.

Locotenentul Ștefănescu care în două rânduri și chiar în ziua de 3 Iulie a avut comanda bateriei 5-a în locul locotenentului Dănescu, bolnav, a condus-o cu mult tact și devotament.

Deasemenea mă găsesc dator a cită pe căpitanul Alexandrescu, comandantul bateriei 1-a, locotenentul Popovici, locotenenții Pană, Dumitriu, pentru bravura și curagiul cu care au luptat.

Ridicarea drapelului rusesc pe porțile cetății Nicopoli s'a salutat cu 3 salve de baterii.

La 6 Iulie parcul acestor baterii s'a mutat înapoia viilor dela T.-Măgurele.

La 13 Iulie colonelul Herkt trece la divizia 4-a ca comandant al celor 6 baterii, care formau de acum înaintea artileria diviziei IV, compusă astfel:

Bateriile 1, 3 și 5 din regimentul 3 sub comanda mea.

Bateriile 2, 4 și 5 din regimentul al 4-lea sub comanda maiorului Crătunescu.

La 16 Iulie colonelul Herkt sosește la T.-Măgurele și ia comanda artileriei divizionare. La 19 Iulie bateriile 1, 3 și 5 din al 3-lea regiment și a 4-a din al 4-lea regiment, ocupă

din nou poziții pe marginea Dunării aproape de gura Oltului în scop de a putea protege o retragere eventuală a rușilor, în urma înfrângerii ce a suferit armata lor la Plevna.

Bateriile au stat în aceste poziții până la trecerea Dunării de către divizia a 4-a, care a început a se efectua la 19 Iulie.

După căderea cetății Nicopoli, colonelul rus Lesovoi care a stat neconținut pe lângă noi pentru a supraveghea modul cum lucram, rămânând foarte satisfăcut atât de acțiunea noastră cât și de modul energic cu care am pregătit atacul generalului Krüdner, voind a ne da o dovadă de mulțumirea sa, a oferit ofițerilor din divizionul ce am avut onoare a comanda atunci, un banchet în saloanele unui restaurant din T.-Măgurele, la care pe lângă noi, toți ofițeri de artilerie, au luat parte mai mulți ofițeri generali și superiori români și ruși, între cari, pe cât mi-aduc aminte, pot cită pe : general Manu, general Stolepin, adjutantul împăratului Rusiei, colonel Anciuțin, colonel Pereț, colonel Polizu, colonel Cantilli, locot.-colonel Gr. Ioan și alții mai mulți.

Pe la finele banchetului, pe când ne aflam încă la masă, sosește un curier din partea

Marelui Duce Nicolae și prezintă generalului Stolepin o depeșă a Marelui Duce prin care-i cerea ca să-i prezinte imediat pe toți ofițerii români de artilerie cari au luat parte la luptele dela Nicopoli pentru a fi decorați; după care, mai târziu eu am primit ordinul Sf. Stanislas în gradul de Comandor și ceilalți ofițeri alte ordine în diferite grade.

La 24 și 25 Iulie bateriile 1-a, 3-a și a 5-a de sub comanda mea, trecu cu mine Dunărea la Nicopoli și de aci am pornit la Canli-Cișmè unde am stat câteva zile, apoi la Muselim-Selo și Breslenița, afară de bateria 1-a care a rămas pe platoul Nicopolului, care și dânsa în urmă a fost atașată la brigada Cantilli, la 3 August o secție din această baterie sub comanda locot. Ștefănescu Nicolae și bateria a 5-a, sunt trimise în avant-garda brigăzii Cantilli spre Breslenița, iar restul bateriei Alexandrescu pornește la Riben cu batalionul 2 de vânători.

Bateria 5-a și secția din bateria călăreață pornesc în alt grup de avant-gardă cu regimentul 7 de linie spre Calișovăț. Cuartierul diviziei 4-a active se stabilește până la 8 August la Canli-Cișmè, iar dela această dată trece la Breslenița, și la 14 la Creta.

La 4 August artileria din avant-gardă s'a aşezat în 4 retranşamente de câte 2 piese pe înălţimile dela Calişovăţ ce domină debuşeurile dela Plevna.

La 11 August secţia din bateria călăreaţă ce se află la Calişovăţ porni la Riben pentru a raliă bateria sa.

La 12 August divizia 3-a sub comanda colonelului Gh. Angelescu începe la Corabia a trece Dunărea pe portiere. Bateriile divizionare trec tot în acest mod, podul nefiind încă gata, bateria a 4-a ajungând brigada Ipătescu în ziua de 13, la Ghighiu.

La 14 August bateria 3-a porneşte dela Bresleniţa la Creta cu brigada Borănescu pentru a proteja trecerea diviziei III-a care începuse a trece Dunărea pe la Corabia.

Acî ocupă o poziţie dinapoia satului pe înălţimile care domină Vidul.

O secţie din bateria 4-a (divizia III-a) cu un batalion din al 8-lea de linie sub comanda maiorului Maca, au fost detaşate la Beşli, trecând râul Isker pe un pod de pontoane şi au luat poziţie în reduta turcească de pe înălţimile de lângă satul Beşli.

Bateria 6-a trece Dunărea cu regimentul 6 călărași comandat de colonel Grădișteanu și ajunge noaptea la Ghighiu unde găsește batalionul 1 din al 8-lea de linie și pe comandantul brigăzii, colonelul Ipătescu

La 15 August bateria 2-a (regim. 3) trece Dunărea cu brigada colonelului Gramont și ajunge la Ghighiu pornind de aci cu un batalion din al 10-lea de dorobanți la Ghighiu-Mahala unde ia poziție.

Aproape de Beșli se ivi o trupă de cavalerie turcească (cerkezi); secția Mareș din bateria 4-a trage asupra acestui inamic la distanță de 2500 m. După vre-o 3 focuri trupa inamică se face nevăzută pe când tocmai apărea și cavaleria noastră sub comanda maiorului Rasti.

La 18 August cuartierul diviziei înaintează și bivuachează la Calișovăț. În ziua de 16 întreaga divizie pornește cu bateriile de artilerie și ajunge seara la Golenți, iar la 20 August, bateria 3-a pornește la Riben pentru a proteja marșul diviziei 3-a, iar bateria 1 pleacă la Calișovăț, pentru a se întruni cu bateria 5-a.

Tot la 20 August divizionul Pastia (bat. 2-a

4-a și a 6-a din al 3-lea regiment) trece Vidul cu întreaga divizie și sosește la Creta de unde bateria 2-a însoțită de batalionul 3 de vânători merge la Riben înlocuind acolo bateria 3-a (Lupașcu) care se întoarce la Calișovăț.

La 23 August am pornit cu bateriile 3, 4, și a 5-a din regimentul 4, cu întreaga divizie la Calișovăț și de aci la Verbița.

La 24 August bateria 4-a (Raphael) și a 6-a (Stoika) cu toată divizia III-a sosesc la Riben unde bateriile se retranșează pe înălțimile care dominează satul și valea Vidului. Divizia întreagă bivuachează în ordine de luptă legând stânga ei cu dreapta brigăzii Cantilli din divizia IV-a ce se află la Calișovăț.

La 25 August ne-am pus în marș cu întreaga divizie spre Grivița, executând un marș de flanc care a durat toată noaptea, rătăcind pe la Coilovcea și Trestenic-Bulgarschi. La 2 ore și jumătate despre ziuă s'a făcut o haltă pe câmp pentru a repauză trupele.

Acest marș a fost penibil, eră întuneric, burniță de ploaie, pământul muiat și mergeam fără să știm unde.

A doua zi la sosirea diviziei pe platoul

dinapoia Griviței, colonelul Herkt, din ordinul colonelului Angelescu, comandantul diviziei, și în urma cererii Prințului Massalski, comandantul artileriei ruse, a condus bateria Alexandrescu, bateria Bunescu (regim. 4 artilerie) și bateria Șomănescu în poziții de luptă, punându-le în stânga și în dreapta șoselei Nicopoli-Plevna și d'asupra satului Grivița.

Aceste baterii erau sub comanda maiorului Crătunescu și au îndreptat focul asupra bateriilor turcești dela Radișov și reduta Grivița No. 1, ce erau deja angajate în luptă cu bateriile rusești din stânga Griviței.

Bateriile 1-a și a 5-a susțin spre seară atacul trupelor rusești asupra pozițiilor dela Radișova.

Bateriile 3-a și a 5-a din regimentul 3 sub comanda mea și bateriile 1, 2 și 6 din regimentul 2 sub comanda maiorului Vartiadi după dispozițiunile colonelului Herkt, în urma ordinului comandantului diviziei, au format o baterie mare în viile de deasupra satului Grivița, convergând focul asupra redutei Grivița No. 1 la distanță de 2400 metri dela aceasta.

În această poziție tunurile s'au mascat oarecum de accidentele terenului; focurile

s'au deschis imediat și bateriile au lucrat la retransamente și adăposturi chiar în timpul acțiunii. Focul inamicului a fost foarte energic, dar n'a cauzat mari pierderi, loviturile în mare parte fiind lungi.

În această luptă bateria 5-a (locot. Ion Dănescu) a avut un om și 6 cai morți, de spărțurile obuzelor inamice. Lupta a durat toată ziua.

În această zi spre seară lt.-colonel Voinescu cu căpitanul Groza din statul-major al diviziei făcù o recunoaștere spre dreapta redutei No. 1 unde inamicul ocupă un mic fortin într-o poziție înaintată care eră flancată de reduta No. 1 și de altă redută No. 2 situată mai în dreapta (cam în fața diviziei 3-a). În urma acestei recunoașteri s'a hotărît pentru a doua zi atacul și luarea acestui fortin, destinându-se și trupele pentru acest atac.

La 27 focurile bateriilor încep de dimineață și urmează cu multă energie. Marea baterie susține atacul și cucerirea fortinului care eră flancată de amândouă redutele. Atacul a fost executat de regimentul al 13-lea de doboranți, al 5-lea de linie și o secție din ba-

teria Alexandrescu, toate aceste trupe sub comanda lt.-colonelului Voinescu.

Lupta a fost foarte sângeroasă și pierderile ar fi fost mult mai mari dacă atacul n'ar fi fost așa de bine pregătit și susținut de bateriile noastre. Secția din bateria Alexandrescu a avut un atelaj pus afară din serviciu și comandantul secției, sub-locot. Harțel, a fost grav rănit la un picior de un glonț de infanterie.

Divizia III-a cu bateriile ei în ziua de 26 pornește la Calișovăț, iar la 27 dimineața la ora 7 plec spre Verbița, sosind la ora 10 dimineața. Colonelul Dabija comandantul artileriei diviziei, făcând o recunoaștere cu comandanții bateriilor, alege pozițiile ce trebuiau să ocupe fiecare în fața redutei Grivița No. 2, care singură se vede după platoul Verbița. Se lucrează repede adăposturi de baterii cece se efectuează cu mare anevoie din cauză că turcii din reduta 2-a și din Bucov trăgeau asupra lucrătorilor.

Bateriile au intrat în acțiune pe câmp deschis într'o poziție la 300 metri, distanță de redută și în modul următor :

Bateria 1 (Boteanu) în stânga legându-se

cu divizia 4-a, bateria 4-a (Raphael) în dreapta sa, bateria 2-a (Tomescu) în dreapta bateria a 4-a, bateria 3-a (Crăiniceanu) în dreapta bateriei 2-a și bateria Stoika în dreapta bateriei a 6-a (Georgescu) ținând extrema dreaptă despre Opanez. Toate aceste baterii au răspuns cu un foc viu bateriilor turcești și tragerea ține până la 5 ore seara.

Focurile artileriei diviziei a 3-a au fost toate scurte cu aproximație de 500 m., căci între poziția ocupată de această divizie și reduta No. 2 se află o vale de 600 metri lungime aproape, de care divizia nu avea nici o cunoștință; reduta No. 2 era construită pe marginea opusă a râpei, astfel că obuzele bateriilor noastre cădeau în râpă și neobservându-se în baterii nici o spargere de obuze, se părea că erau lungi și că treceau deasupra obiectivului. Scurtându-se bătaia tunurilor succesiv cu 100, 200 etc. metri, s'au văzut obuzele spărgându-se pe marginea platoului dincoace de râpă și lungindu-se bătaia din nou, nu se mai puteau observa loviturile, obuzele căzând din nou în râpă.

Această vale nerecunoscută a înșelat tirul tuturor bateriilor din divizia 3-a, distanța ade-

vărată după cum s'a constatat mai târziu eră de 2800 metri, pe când bateriile trăgeau la 2300 metri, iar la Bucov distanța adevărată eră la 3700 metri. Noaptea bateriile și-au terminat adăposturile începute din ziua precedentă pe platoul Verbița.

Bateria Lupașcu sub conducerea mea urmând atacul de aproape, l-a susținut cu mare eficacitate dintr'o poziție laterală luată la 1700 metri, de reduta No. 1 și de fortinul care eră obiectivul atacului; apoi la 10 din noapte a pășit la construirea de adăposturi pentru 6 tunuri în o poziție înaintată în stânga fortinului luat (la movilă), la distanță de 950 metri, de reduta No. 1.

Am armat aceste adăposturi înainte de răsăritul soarelui și în dimineața de 28, am deschis focul asupra redutei No. 1, ripostând și unei baterii ce trăgea din dreapta (reduta No. 2).

Bateria a fost susținută în această luptă de marea baterie ce se află la 1500 m., mai înapoi, în viile de deasupra satului Grivița.

La ora 9 și jumătate dimineața, am raportat colonelului Herkt cum că bateria cu care mă aflam în poziție fiind atacată de o

artilerie inamică prea numeroasă, nu va putea rezista în poziția ce ocupă, având deja mai mulți oameni și cai, uciși și răniți, cerând ajutor.

În urma acestui raport, pe de o parte, s'a dat ordin și ne-a venit ca trupe de susținere o companie sub comanda căpitanului Pruncu și alta sub comanda căpitanului Dimitriu; iar pe de alta, colonelul Herkt vine în persoană la baterie și constată că în adevăr bateria se află în luptă cu 2 redute bine armate și cu o baterie inamică, așezată deasupra redutei No. 1, mai spre stânga și sub întăririle dela Plevna (bateria dela Copaci), ambele redute, încrucișau focurile asupra bateriei Lupașcu în care mă aflam și eu, iar bateria inamică dela Copaci, fără a avea vedere directă, trăgea, numai în direcția fumului cu lovituri în eșarpă.

Focul inamicului a fost de o intensitate extremă; obuzele și șrapnelele soseau în serii de câte 4 și 6 cu o iuțeală foarte mare și mai întotdeauna îndreptate în acelaș loc în cânt bateria Lupașcu n'ar fi putut rezista mult fără a fi cu totul distrusă, dacă inamicul ar fi pu-

tut-o vedeà sau dacã ar fi avut puncte de reper, pentru a-și puteà corectà tirul.

Obuzele inamice au fost în genere cam lungi și periclitau mai mult locul antetrenurilor cari se găsiu adăpostite la spatele bateriei într'un câmp de porumb.

Acolo s'a și întâmplat mare parte a accidentelor, și aducerea muniției dela antetrenuri la tunuri nu se puteà efectua decât cu cele mai mari pericole, cu toate că s'au scos antetrenurile din direcția tirului, așezându-le ceva mai în lături, după niște accidente de teren.

Tunurile acestei baterii erau așezate în niște adăposturi separate unul de altul la 20 m., îngropate în pământ de 50 cm., cu un parapet mic de 30 cm., înălțime și fără ambrasă pe dinaintea lor, cu gropi pentru servanți în dreapta și în stânga pieselor, astfel că ea se află cu totul ascunsă în teren fără a prezenta inamicului nici un punct de ochire.

Constatând că poziția ocupată de baterie era de cea mai mare importanță, căci permitea a combate cu multă eficacitate artileria redutelor, prin lovituri în ambrasuri și a susține un atac eventual al trupelor noastre,

asupra redutei No. 1 până la cel din urmă moment, adică până la intrarea în șanțuri, luând în considerație și cererea ofițerilor bateriei, cari insistau a păstra acea poziție, colonelul Herkt a decis a se menține bateria în luptă, ceea ce a fost aprobat și de colonelul Angelescu, comandantul diviziei. În această zi colonelul Demidof Sapukin, adjutantul M. Sale Domnitorului și trimis din partea Impăratului Alexandru, a venit în bateria noastră (Lupașcu) pentru a o felicita de eroismul cu care se luptă într'o poziție așa de expusă și în contra unei artilerii așa de superioară în număr. La 6 ore p.m., focurile încetează din ambele părți, bateria Lupașcu având 3 oameni și 4 cai morți; 2 oameni și 2 cai răniți și câteva roate de tun și de antetrenuri atinse.

Comandantul artileriei dispozând a se mai adăuga 2 tunuri la flancul drept al bateriei Lupașcu, a dat ordin maiorului Wartiadu a detașa o secție din Bateria Bereșteanu, cu locot. Gh. Paraschivescu care trebuia a-și construi adăposturile necesare în cursul nopții și a le arma cu tunuri, înaintea răsăritului soarelui. În această zi, precum și în ziua precedentă, s'au făcut recunoașteri minuțioase

Împrejurul redutei No. 1 de către ofițerii de stat-major cu lt.-colonel Voinescu, cât și de colonelul Herkt, cu ofițeri de artilerie, pentru a cunoaște bine toate abordările redutei No. 1, în cazul unui atac.

Bateriile diviziei III-a încep un foc viu asupra redutei No. 2 care ținù 3 ore și după un repaos de 2 ore, reîncepù. Pe la ora 4 focurile încetează, iar bateria 4-a (Raphael) are ordin de a continuà focul și de a trage toată noaptea la intervale mai mari. Turcii nu au răspuns deloc în timpul nopții. Bateria 4-a a avut în timpul zilei 2 oameni răniți și bateria 2-a (Tomescu), o roată sfărâmată.

La 29.—Bateriile noastre deschizâd focul asupra pozițiunilor inamice, bateria Lupașcu isbutește a stinge focul artileriei din reduta No. 1. Inamicul retrage tunurile din ambrasuri, mascându-le cu gabioane și lăsă numai pe fața din dreapta spre baterile rusești 2 tunuri în ambrasuri cari urmează lupta cu rușii. Bateria dela Copaci și artileria din reduta No. 2 concentrează acuma focul cel mai violent asupra bateriei Lupașcu, întărită cu secția Paraschivescu; însă aceasta, neglijând în cursul nopții trecute a se îngropà îndestul

în teren, oferì acum inamicului o țintă vizibilă, dându-i totdeodată și un reper pentru tragerea asupra bateriei Lupașcu. Focul artileriei inamice și acel al tiraliorilor săi, înșirați în fața redutelor, a cauzat în această zi niște pierderi și stricăciuni foarte serioase. Secția Paraschivescu a fost silită a încetă acțiunea sa cu totul și numai bateria Lupașcu a putut continuă lupta, fiind mai bine adăpostită, având în această zi 5 oameni și 4 cai morți, 2 oameni și 4 cai răniți ; secția Paraschivescu, un sergent șef de tun mort (capul luat de șina roții isbită de un obuz), doi servanți morți și mai mulți servanți și cai răniți ; mai toate afetele din bateria Lupașcu și secția Paraschivescu au fost atinse și mai multe roate sfărâmate. Marea baterie din vii se luptă cu reduta No. 1 și bateria dela Copaci, însă nu aveà vedere asupra redutei No. 2 și prin urmare nu puteà susține lupta bateriei Lupașcu cu artileria acestei redute.

Bateriile diviziei a III-a deschise iarăș focul asupra redutei No. 2 care ținù 4 ore. La ora 1 focul reîncepe și durează până la 6 ore seara.

La 30. — Atât bateria Lupașcu întărită de

secția Paraschivescu cât și Marea baterie din vii deschid un foc violent asupra redutelor 1 și 2 pentru a pregăti atacul trupelor noastre (divizia 4-a). Bateriile Alexandrescu și Nicolau (călărețe) erau în rezervă la spatele brigadei de rezervă (Cantilli).

Colonelul Angelescu, comandantul diviziei a 4-a, călare cu tot stat-majorul său și cu escortă, plecase în direcția diviziei a 3-a spre un loc situat între aceasta și Verbița, unde conform unui ordin, comandanții diviziilor a 3-a și a 4-a aveau a se întâlni înaintea începerii atacului cu generalul Cernat, comandantul corpului. Comandantul diviziei a 4-a, sosind acolo, fu întâmpinat de căpitanul Groza din stat-majorul său care raportă că neputând întâlni nicăeri împrejur pe generalul Cernat, este probabil că indicația locului de întâlnire era greșită. După o așteptare și căutare de mai bine de trei sferturi de oră și auzindu-se deja focuri de infanterie și de artilerie din ce în ce mai dese, anunțând atacul, colonelul Angelescu pleacă cu tot stat-majorul său în galop spre divizia sa pentru a lua în mâini comanda și dirijarea atacului.

În cursul atacului, comandantul diviziei a

4-a se află pe platoul dinapoi a bateriei Lupașcu, dinaintea brigadei de rezervă, ducându-se în dreapta și în stânga, în fine acolo de unde putea mai bine observa și dirija lupta, arătând prezența sa printr'un fanion.

În timpul atacului trupele diviziei a 4-a înaintând spre redută, tirul Marei baterii s'a mscat din ce în ce până în fine a fost forțată a înceta focul. Colonelul Herkt a detașat din ea o secție din bateria Bereșteanu pentru a întări încă flancul drept al bateriei Lupașcu, care din poziția ce ocupă nu a fost deloc paralizată în acțiunea sa de trupele ce înaintau la atac. Secția din bateria Bereșteanu, sosind în poziție, sublocotenentul Elefterescu, comandantul ei, cade mort după cal, lovit de un glonț în inimă în momentul de a pune în baterie. Această secție intră pe dată în acțiune. Bateria Lupașcu numită acum dela Movilă, se compunea din 10 tunuri de 8 cm., și a putut susține astfel cu mare eficacitate atacul trupelor noastre până la luarea redutei.

La orele 3 și trei sferturi, atunci când atacul nostru a fost deja în toată furia, a venit la colonelul Angelescu un căpitan rus, trimis de generalul Krüdner, să întrebe dacă este

timpul ca cele 2 batalioane rusești destinate a coopera cu trupele noastre, trebuie să intre în acțiune.

Spre seară, în faza din urmă a luptei, bateria dela Movilă, sfârșindu-și muniția, colonelul Herkt dă ordin bateriei Nicolau (din rezervă) de a o reproviziona. Căpitanul Nicolau înaintează chesoanele sale treptat în galop la spatele bateriei dela movilă, astfel, această baterie a putut opera cu cea mai mare energie până la ultimul moment al luptei sângeroase care s'a sfârșit la venirea nopții cu luarea redutei No. 1.

În cursul acestei lupte, atunci când atacul era în cea mai mare fierbințeală, în momentul crizei, observându-se o coloană inamică care deбуșă din intervalul dintre amândouă redutele, pentru a lua în flanc trupele noastre cari înaintau, colonelul Angelescu, comandantul diviziei, ordonă înaintarea unei baterii în contra acestei coloane. Colonelul Herkt a și trimis pe dată bateria călăreață Alexandrescu, care a pornit în galop, și trecând de movilă pune în baterie la 700 m. distanță de redută, și printr'un foc bine hrănit, cu obuze și șrapnele, forțează coloana inamică a se înapoia în

cea mai mare dezordine; această baterie a avut 2 oameni și 5 cai răniți.

O încercare de a mai trimite în cursul atacului o secție din bateria Algiu, sub comanda sublocotenentului Dimancea, într'o poziție înaintată lângă fortinul luat la 27 August, nu a reușit; focul de infanterie a fost acolo așa de intens încât secția nu ar fi putut rezista nici un sfert de oră fără a fi cu totul distrusă.

Bateria a 3-a (Lupașcu) având mai multe pierderi în oameni și cai și multe degradări la material, s'a scos din poziția dela Movilă și a intrat în parc. Ea fu înlocuită acolo prin bateriile 1-a și a 2-a din regim. 2 și secția Popovici din bateria Șomănescu, (regim. 4).

Bateriile diviziei a III-a au avut ordin și ele de a pregăti atacul de mai sus și de a concentra prin urmare un foc violent asupra redutei No. 2 și a continua până la ora 3 când urmă a se asvârli coloanele de atac din brigada Ipătescu.

La această oră toate bateriile încetează focurile afară de bateria a 6-a (Stoika) care și le îndreptează asupra fortului Bucov de unde o baterie inamică întreține un foc violent asupra coloanelor noastre de atac.

Atacul trupelor noastre fiind respins, la ora 6, bateria a 6-a încetează focul după ce brigada Ipătescu s'a retras în adăposturile lor.

În această zi, pe când dirijam un foc viu ca să pregătim atacul infanteriei, văd că se apropie de infanterie târîndu-se pe brânci, un ofițer rus; ajuns în baterie se recomandă că este maiorul Kvitka, adjutantul generalului Eleston Samarakof și ne spune că fiind atașat la un regiment de cazaci, mergând să-l găsească a rătăcit drumul și s'a pomenit în satul Grivița și a preferat a veni să ne roage ca să-l primim în baterie. După câțva timp începând atacul, pe când trupele noastre treceau pe lângă baterie, maiorul Kvitka ne strânge mâna și se asvârle înaintea trupelor cu care a intrat în redută. După luptă ofițerii noștri care au scăpat cu viață, mi-au spus că un maior rus a intrat asemenea în redută, dar tocmai când încălecase pe un tun turcesc, nenorocitul a fost împușcat.

Ne-a părut foarte rău și cu toții admirăm bravura acestui om, care numai din plăcerea sa s'a dus ca să moară împreună cu trupele noastre.

Desigur credeam că Kvitka murise.

Tocmai prin Decembrie pe când mă aflam în parc la Grivița, mă pomenesc cu Kvikă că vine și sare în brațele mele. Kvitka trăia. Mi-a spus că la 30 August rănit și leșinat a fost transportat cu rănii, când s'a deșteptat și a început să vadă că trăește, s'a pomenit într'un pat la spitalul Brâncovenesc din București, unde a fost căutat de Măria Sa Doamna României, care cu mâna sa i-a pus pe piept Virtutea Militară.

Făcându-se bine a sărutat Augustele mâini ale binefăcătoarei sale și a plecat la armată, și cel dintâiu lucru ce doriă eră să ne vadă pe noi care i-am dat prima ospitalitate în timpul memorabilei lupte dela 30 August.

Tot în ziua de 30 August pe când mă aflam în bateria Lupașcu și pe când pregăteam atacul ce eră să se dea redutei Grivița de către trupele noastre, un proiectil inamic dela bateria Copaci eclatând în parapetul sub care mă adăposteam împreună cu locot. Drăgulinescu, a dărâmat tot pământul peste noi, îngropându-ne pe jumătate; soldații sărind în ajutorul nostru, am fost scoși fără a fi suferit ceva.

Colonelul Herkt primind ordin dela colonelul Angelescu, comandantul diviziei, de a introduce încă în cursul nopții o baterie de 9 cm., în reduta No. 1 luată, veni în Marea baterie și luând de acolo bateria Algiu din al 2-lea a pornit cu dânsa spre bateria dela Movilă unde trebuia să găsească un batalion din al 14-lea de dorobanți destinat a servi de susținere bateriei.

La 2 și jumătate noaptea sosind bateria Algiu la Movilă, n'a mai găsit acel batalion căci plecase înainte pentru a întâmpina un atac al inamicului asupra redutei luate de trupele noastre.

În acest moment angajându-se o luptă în direcția redutei, și terenul dinainte nefiind încă destul de asigurat pentru a riscă marșul cu bateria fără susținere, care în tot cazul nu ar fi putut da nici un ajutor din cauza întunecului, ea a fost ținută pe loc până a doua zi de dimineață, când a și intrat în redută.

La 31 August, bateria 5-a din al 4-lea (căpitan Bunescu) din ordinul comandantului diviziei s'a pus sub ordinele generalului Schilder Schuldner comandantul diviziei a 5-a rusă.

La ora 11 această baterie a primit ordin a pune în baterie în dreapta unei baterii rușești și la ora 12 a deschis focul cu 2 secții asupra a 2 baterii turcești așezate în stânga redutei luate, iar 2 tunuri au tras asupra unui lagăr turcesc așezat în dreapta șoselei. Astfel bateria a urmat focul până la ora 3 având 2 oameni răniți.

La ora 3 a înaintat o secție la dreapta și înaintea redutei luate, în fața unui lagăr de cavalerie turcească la distanță de 1000 m., secția a putut trage numai 7 focuri, căci turcii dirijiau focuri din toate părțile asupra ei, omorînd 3 oameni și rănind 8, punând atelajele afară din serviciu precum și amândouă tunurile care aveau afetele și roatele rău aținse.

Căpitanul Bunescu a răușit cu mare greutate a scoate secția din această poziție și a o aduce înapoi în linia bateriei, aceasta numai cu al 3-lea rând de atelaje, conduse de căpitanul Bunescu în persoană.

Efectul tragerii a fost aruncarea în aer a unei magazii de muniții din lagărul turcesc, apoi la 5 ore și jumătate ea se retrage din luptă pe tunuri, urmând focurile, iar în tim-

pul nopții, pornește la parcul diviziei după insistența comandantului artileriei.

Tot în acea noapte s'a introdus o secție din bateria 4-a a regimentului 3 cu sublocotenentul Pană și o secție din bateria a 4-a, regimentul 4, cu locotenent Popovici N., în reduta No. 1, înlocuind bateria Algiu, iar celelalte secții din aceste baterii au luat poziții în bateria dela Movilă care luă numele de acum înainte de bateria de asediu No. 4 și al cărui obiectiv eră reduta No. 2 și intervalul între amândouă redutele.

La 1 Septembrie bateriile din bateria de asediu No. 4 și secția Popovici din reduta No. 1, urmează lupta cu reduta No. 2 și combate tiraliorii inamici prin focuri cu șrapnele.

Dela 31 August până la 3 Septembrie, bateriile a 2-a și a 4-a (regimentul 3) din Divizia a III-a menținù pozițiile lor, trăgând focuri la fiecare sfert de oră asupra redutei No. 2, iar bateria a 6-a asupra Bucovului. La ora 3 dinspre ziuă, bateria a 2-a (Tomescu) ocupă o poziție la 800 m. de reduta No. 2 pe prelungirea liniei bateriilor Diviziei a IV-a (instalate acolo de mai multe zile). Poziția acestei baterii eră pe marginea râpei ce separă reduta de pla-

toul ocupat de divizia a III-a, acolo se află pe zona brigăzii Gramont, pe când bateriile a 4-a și a 6-a rămaseră tot pe zona brigăzii Ipătescu.

Către orele 5 se observă că inamicul a retras artileria din reduta No. 2.

Puțin după aceea, bateria a 2-a, (Tomescu) primii ordin a deschide un foc viu asupra redutei pentru a coopera cu bateriile diviziei a IV-a la pregătirea asaltului și a susține acel asalt ce trebuie să-l dea trupele combinate ale celor 2 divizii. Bateriile a 4-a și a 6-a aveau ordin a contrabate artileria fortului Bucov.

La 3 Septembrie s'au construit adăposturi pentru 8 tunuri la flancul drept al fortinului luat la 27 August. Aceste adăposturi la distanță de 850 m., dela reduta No. 2 s'au armat cu 6 tunuri de 8 cm., și pe flancul drept al lor cu 2 tunuri de 9 cm.

Tunurile de 8 cm. aveau drept obiectiv reduta No. 2 și intervalul dintre ambele redute, iar tunurile de 9 cm. bateria și reduta dela Bucov.

Adăposturile de lângă fortin luată numele de bateria de asediu No. 5.

Artileria din reduta No. 2 incomodând foarte mult lucrările de sapă începute de trupele diviziei a IV-a, colonelul Herkt ordonă bateriilor

din bateria de asediu No. 4 și 5, a efectua o tragere curbă cu cartușe de 250 grame asupra ambrasurelor redutei inamice.

Această tragere fu urmată cu energie în zilele de 3 și 4 Septembrie și avu de rezultat o stingere completă a focului de artilerie inamic.

La 5 Septembrie dimineața, s'a constatat că inamicul avea toate tunurile retrase din redută, iar ambrasurele au fost astupate cu pământ, totuș focul bateriilor s'a întreținut cu mici intervale, asupra șanțurilor redutei pentru a proteja o recunoaștere ofensivă.

Tot în această zi a fost rănit locotenentul Paraschivescu foarte grav la un picior, de un glonț de infanterie în bateria 5-a de asediu unde se află de serviciu cu bateria din al 2-lea regiment.

În ziua de 6 Septembrie s'a deschis focul cu energie din bateriile de asediu No. 4 și 5 și de secția din reduta No. 2, pregătindu-se atacul trupelor diviziei noastre (a IV-a) și a unui batalion din divizia a III-a asupra redutei No. 2. Bateria de asediu No. 4 eră armată cu 2 secții de 9 cm., (căpitan Bunescu) și 2 secții de 8 cm. (căpitan Șomănescu); iar bateria de asediu No. 5 cu 6 tunuri din bateria Alexan-

drescu și o secție de 9 cm. din bateria a 5-a, regimentul al 3-lea.

Toate aceste tunuri băteau reduta No. 2, intervalul între amândouă redutele și spațiul între reduta No. 2 și Bucovu.

Șanțurile și parapetele redutei, erau garnisite și apărate cu numeroși apărători inamici, și tot terenul dinaintea șanțurilor plin de tiraliori ambuscați în șanțuri mici și gropi, de unde întrețineau un foc de o intensitate extremă asupra bateriei de asediu No. 5 și în contra trupelor noastre, cari înaintau la atac din partea redutei No. 1 și din tranșeul cel mare.

Bateria turcească dela șosea și o baterie de câmp inamică așezată dinapoia aripei stângi a redutei No. 2 spre Bucov, trăgeau neîntre-rupț asupra trupelor de atac și asupra bateriei de asediu No. 5.

Bateria de asediu No. 4, a tras cu mare energie până în momentul când a fost mascată de trupele noastre cari înaintau. Bateria de asediu No. 5 a putut urmări și ea tirul fără întrerupere și secția de 9 cm. din această baterie a forțat pe cea inamică așezată la spațele redutei de a se retrage de acolo.

Inamicul din reductă și șanțurile ei, rău maltrat de focul artileriei noastre, primiă necontentit trupe dela Bucov, cari intrau în șanțurile redutei pela spatele ei printr'un drum acoperit. Atacul trupelor noastre deși condus cu energie, nu a putut răuși în contra unei aparări așa de desperate a unui inamic care primiă necontentit trupe proaspete dela Plevna prin Bucov, căci știă bine că pierderea redutei No. 2 ar fi adus căderea și a Bucovului, încă neîntărit bine pe atunci, precum și aceea a Opanezului, adică a tuturor pozițiilor înaintate dela Plevna și prin urmare în curând și căderea acestei poziții așa de însemnată pentru armata turcească.

După repețitele atacuri și asalturi prin care, trupele noastre, suferise dejă perderi însemnate începură a se repliă, când o coloană inamică debușă pe după aripa stângă a redutei, cu scop de a tăia retragerea trupelor noastre care se mai aflau angajate în luptă în râpa de sub reductă. Apropierea acestei coloane nu s'a putut observă, decât atunci când capul coloanei treceă dejă de capitala uvrajului pentru a se angajă în râpă. În acest moment comandantul artileriei care se află în bateria de

asediu No. 5 a comandat foc de șrapnele cu toate tunurile de 8 cm. ale bateriei Alexandrescu, trimetând grabnic ordin și în bateria de asediu No. 4 pentru tragerea cu șrapnele care s'a efectuat acum cu 10 tunuri de 8 cm. Acest foc concentrat cu o energie extremă asupra coloanei inamice a produs un adevărat dezastru în rândurile lui, capul coloanei fiind cu desăvârșire împrăștiat și distrus în râpă, restul s'a debandat spre Bucov, rămânând o mulțime de cadavre în râpă. Tragerea cu șrapnele a urmat până ce toate trupele noastre au fost retrase în pozițiile lor, fără a mai fi supărate de inamic.

Perderile inamicului afară de acelea din râpă trebuie să fi fost prea mari și prea serioase, căci dela această zi înainte Turcii nu s'au mai riscat niciodată descoperiți pe deasupra parapetelor sau în afara șanțurilor.

În această zi a fost rănit de moarte căpitanul Bogdan, adjutantul colonelului Slăniceanu, și locotenentul Dimitrie Călinescu din vânători, adjutantul generalului Cernat.

Acești ofițeri voind a trece din bateria de asediu No. 5 și bateria No. 4, în cursul acțiunii, și trecând prin intervalul dintre a-

mândouă bateriile, au fost loviți de gloanțe cel dintâi în pânțece, iar cel de al doilea în cap, în urma cărora au și murit.

La 7 Septemvrie o secție din bateria Bunescu se detașează după stăruința generalului Krüdner la flancul drept al bateriei de asediu rusești din dreapta satului Grivița și deschide focul asupra bateriei inamice dela șosea.

Dela 12 până la 30 Septemvrie bateriile din bateriile de asediu No. 4 și No. 5 se schimbă alternând una în locul alteia.

La 11 Septemvrie bateria Raphael avu ordin a ocupă cu 4 tunuri o nouă poziție de unde putea amfilă valea Bucovului și flancă uvrajul Tudor, iar bateria 6-a (Stoika) se stabile în fortul Alexandru cu batalionul al 2-lea din regimentul al 8-lea de linie comandat de maiorul Maca. Această baterie nu a mai schimbat poziția ei până la căderea Plevnei, iar în ziua de 14 o secție din bateria Raphael ocupă fortul Tudor cu regimentul al 10-lea de dorobanți.

La 1 Octomvrie bateria 5-a (Bunescu) are o secție din nou în bateria rusă lângă Grivița și o secție în bateria de asediu No. 5.

Se construiește apoi o nouă baterie No. 6 în prelungirea feței redutei No. 1 spre Plevna la 100m., dela redută și paralel cu Bucovul cu scop de a încrucișa focurile cu bateria de asediu No. 5 asupra Bucovului și asupra drumului acoperit care ducea de acolo la reduta No. 2.

Această baterie a fost defilată în contra focurilor de flanc dela Plevna prin un epolment și s'a aruncat cu o secție din bateria 4-a (Șomănescu) sub comanda locotenentului Popovici.

Construcția paralelelor noastre spre reduta No. 2 înaintând din ce în ce mai mult și mascând bateria de asediu No. 4, aceasta s'a dezarmat definitiv încă dela 27 Septemvrie, purtându-se acțiunea principală a artileriei noastre în pozițiunea ocupată de bateria noastră de asediu No. 5 (în dreapta fortinului). În locul bateriei No. 4 s'a mărit spre dreapta bateria No. 5.

În ziua de 3 Octomvrie pe când între noi și inamic se schimbau focuri din ce în ce mai vii, un obuz turcesc dela Bucov intrând printr'o ambrasură a bateriei de asediu No. 5 se sparge sub tunul No. 6 al bateriei I

Alexandrescu, iar sfărâăturile lui sfărâmă scaunul și roata stângă a afetului și rănește ușor pe sergentul Bercea șeful tunului. Un glonț de tiraliori ricoșând pe parapet, contuzionează pe căpitanul Alexandrescu la picior.

În această zi o secție din bateria 4-a ocupă fortul Șerban care se află la 800 m. de avant-posturile inamice și care avea de scop a amfilă valea Bucovului.

În ziua de 4, secția din fortul Tudor trage asupra satului Bucov la 3500 m. După vreo 5 focuri se văzù o trupă inamică părăsind satul și traversând valea. Se dete focuri asupra ei, însă distanța erà prea mare pentru tunurile de 8 cm., pentru care motiv colone-lul Dabija trimise în fortul Tudor o secție de 9 cm., din bateria Georgescu.

La 5 Octomvrie bateriile deschid din nou un foc viu cooperând cu trupele din tranșeuri care executau un atac fals pentru a înșelà pe inamic asupra atacului adevărat care a fost fixat pentru 7 Octomvrie.

Locotenentul Popovici a fost ușor contuzionat de un glonț la obraz.

Sosind și ziua de 7 Octomvrie bateriile plasate în bateriile de asediu No. 5 și 6 și sec-

ția din reduta No. 1 aveau ordin de a întreține un foc energetic asupra redutei No. 2 și Bucov pentru a pregăti atacul.

Bateria Alexandrescu și bateria Șomănescu se țin înhămate în rezervă cu brigada Cantilli.

Semnalul atacului s'a dat din bateria de mortiere, plasată în 2 paralele, cu 4 focuri de bombe. Această baterie comandată de căpitanul Fotino a urmat cu aruncarea de bombe, în tot timpul asediului.

Se dete primul asalt asupra redutei No. 2, trupele diviziei noastre (a 4-a) eșind din paralela a 4-a, bateria No. 5 susține atacul care a fost respins. Acest atac a ținut o oră, iar trupele respinse se repliază în tranșeurile lor protejate de un foc viu al întregii artilerii.

Bateriile noastre continuă focul pentru a distra pe inamic având a se repetă atacul.

S'a dat un al doilea asalt susținut de un foc de artilerie foarte energetic.

Bateria de asediu No. 5 cu tunurile de 9 cm. reuși a stinge cu desăvârșire focul bateriilor dela Bucov, dărâmând toate ambrasurile lor și aruncând în aer o magazie de muniții a inamicului.

Bateriile noastre nu încetează de a trage

decât după ce se întunecă și până ce trupele noastre, respinse și de astă dată, au reintrat în tranșeurile lor. Căpitanul Bunescu, comandantul bateriei a 5-a, care se află cu bateria sa în bateria de asediu No. 5 a fost grav contuzionat la umăr de o spărtută de obuz. Maiorul Crătunescu și căpitanul Groza au fost contuzionați în bateria de mortiere de un gabion răsturnat peste dânșii de un obuz turcesc. Colonelul Herkt a fost contuzionat în bateria de asediu No. 5 și acoperit de pământ prin un obuz căzut dinaintea lui.

În această zi s'a constatat că o mare parte din tranșeurile noastre și o parte din tranșeul mare erau amfilate de o baterie turcească dela șoseaua Plevnei.

Pentru a combate această baterie, generalul Manu, a hotărît construirea unei contra-baterii (No. 7), care s'a și executat în stânga celei cu No. 6 și față cu bateria turcească dela șosea după indicațiile colonelului Herkt cu un profil mai ridicat și cu câte o traversă solidă între fiecare amplasamente de 2 tunuri pentru a o defilă în contra loviturilor în eșarpă venind dela Bucov.

Această baterie s'a armat cu 6 tunuri de

9 cm., bateria 5-a din al 4-lea regiment, care baterie nici nu s'a mai schimbat de acolo până la căderea Plevnei, aducând servicii foarte mari prin tragerea ei precisă cu care stingea regulat, și după puține focuri, focul bateriilor turcești, oricând acestea deschideau focul asupra tranșeurilor noastre.

Bateriile a 2-a și a 6-a (divizia III-a) aveau ordin de a contrabate bateriile după dealul Bucovului care jenă trupele diviziei a IV-a în atacul lor asupra redutei No. 2. Bateria a 2-a avea drept obiectiv tunurile inamice din capul Bucovului și drumul acoperit dela Bucov la redută. Bateria 6-a cu 6 tunuri din fortul Alexandru contrabătea bateriile din Bucov și artileria din fortul Pleșuvu, căutând a distra aceste baterii dela trupele diviziei a 4-a. Bateria 4-a avea ordin a observa Valea Bucovului și a trage asupra trupelor ce ar fi putut veni dela Opanez.

La 8 Octomvrie divizia 2-a activă înlocuiește pe divizia 4-a în pozițiile ei, aceasta trecând în a 2-a linie, iar artileria diviziei a 4-a trece sub comanda diviziei a 2-a și rămâne în pozițiile ocupate dinainte.

La 10 Octomvrie se încheie un armistițiu

pentru îngroparea morților din amândouă părțile, locotenentul Popovici merge ca parlamentar la reduta No. 2 unde se întâlnește cu un colonel turc venit din partea turcilor și fixează procedeul îmmormântării.

Focurile au încetat pe toată linia și nu reîncep ostilitățile de cât a doua zi de dimineață, când bateria de asediu No. 7 contrabate bateria turcească dela șosea care a deschis focul asupra tranșeurilor noastre. Din 12 focuri, din care 8 trase în ambrasurile inamicului stinge focul bateriilor turcești. Comandantul artileriei a dat ordin ca bateria de asediu No. 7 să nu mai tragă decât numai pentru a ripostă inamicului.

Generalul Moller, comandantul artileriei rușești de asediu, a venit în bateria de asediu No. 7 și după inspectarea ei, cu care ocaziune a constatat și precizia tragerii tunurilor noastre, a dat la toți șefii de tunuri din bateria 5-a (regimentul al 3-lea) o gratificație de câte 2 poli imperiali, mulțumind și ofițerilor de excelenta stare a baterii.

La 12 Octomvrie s'a ordonat un atac fals pe toată linia de împresurare pentru a atrage atenția inamicului în această parte și

a-l împiedecă de a putea detașa trupe spre Dubnic, unde armata rusă execută un atac pentru a închide cercul de împresurare al Plevnei.

Bateriile noastre întrețin un foc viu asupra pozițiilor inamice. Noaptea, bateria a 3-a (Lupașcu, este înlocuită în bateria de asediu No. 5 de bateria 2-a din regimentul 4, aceste două baterii alterând cu serviciul în această poziție. Asemenea a rămas de acum înainte în bateria de asediu No. 5, două secții din bateria 5-a (Bunescu) pe flancul drept direcția spre Bucov.

La 14 Octomvrie bateria Alexandrescu primește ordin de a porni la Gorni-Etropol unde ajunge la 10 ore noaptea și se pune sub ordinele colonelului Cantilli, iar în ziua de 15 intră în pozițiile ce au fost ocupate de ruși în stânga șoselei Plevna-Sofia, cu scop de a împiedecă trupele inamice ce ar voi să facă recunoașteri pe malul stâng al Vidului. Ea avea în față o baterie turcească de 3 tunuri așezată pe platoul d'asupra Vidului.

La 27 Octomvrie M. S. Imperatorul Rusiei și M. S. Domnitorul trec în revistă trupele diviziei a 2-a pe platoul din față ambulanțelor ei.

La 31, bateria Alexandrescu primește ordin de a porni la satul Domiskioi.

În ziua de 7 Noemvrie s'a dat ordin ca toate bateriile noastre așezate împrejurul redutelor precum și acelea rusești din cercul de împresurare să tragă câte trei salve pentru a celebra luarea Carsului, de trupele Marelui Duce Mihail, în Asia.

Cu această ocaziune bateriile turcești dela Plevna au tras asupra bateriei noastre No. 7 și asupra tranșeurilor peste 100 obuze din care însă o mare parte nu s'au spart.

Bateria a 5-a din bateria de asediu No. 7 a avut un recrut omorît, un soldat rănit precum și un om de infanterie, din garda bateriei, rănit.

Țeava tunului 4 a fost atinsă la ranfortul umerilor de un obuz inamic intrat prin ambrasură, acest obuz ricoșând pe țeavă nu a atins pe nimeni.

De acum înainte bateriile noastre au avut mici lupte cu bateriile turcești dela Plevna și Bucov. Secția din bateria a 4-a, regimentul al 4-lea din reduta No. 1, trăgea din când în când cu șrapnele și cu o mitrailesă asupra

tiraliorilor inamici, care supărau trupele noastre din tranșeuri.

Bateria de mortiere aruncă din timp în timp bombe asupra drumului acoperit, care leagă reduta No. 2 cu Bucovul.

Cercul de împresurare fiind închis dela 12 Octombrie, Comandantul superior a hotărît ca nu se mai da nici un asalt asupra pozițiilor înaintate a Plevnei și în special pentru luarea redutei No. 2, care nu mai avea nici un scop de când inamicul în prevederea pierderii eventuale a acestei redute construisse tabăra întărită dela Bucov, și care neutraliză cu totul poziția ocupată de reduta No. 2.

În ziua de 24 Octombrie bateria Alexandrescu construiește o baterie în față redutei Opanezului și o armează.

La 25 Noembrie am operat cu bateriile de sub comanda mea în divizia II-a (Cerkez).

Comandantul diviziei a 2-a a fost informat în ziua de 27 Noembrie de cuartierul rusesc că are indicii sigure că Osman Pașa este hotărît a executa în cursul nopții o eșire din Plevna. În consecința acestei înștiințări și conform ordinului comandantului diviziei, comandantul artileriei a luat toate dispozițiunile

și a trimis atelajele în apropierea bateriilor, cari s'au și complectat cu muniții.

Bateria Lupașcu a fost detașată la brigada Vlădescu, care aveà ordin să fie sub arme.

Asemenea ordine s'au dat și coloanei de munițiuni care staționă în satul Cojulovcea și și detașamentelor coloanei care se aflau la spatele cuartierului diviziei. Inamicul în dimineața zilei de 28 Noembrie părăsind pozițiile ce ocupă în reduta No. 2 și pozițiile dela Bucov, trupele noastre le ocupă, lupta fiind angajată pe Vid între armata lui Osman Pașa și armata rusă. Trupele noastre înaintează spre Plevna în două coloane, una pe șosea, iar cealaltă (Vlădescu) peste înălțimile dela Bucov; iar eu după ordinele ce primisem am scos bateria 5-a din regimentul al 3-lea și a 4-a din al 4-lea din pozițiile lor din tranșeuri și le-am condus pe înălțimile dela Bucov într'o poziție care domină valea și câmpia Vidului, unde le-am pus în baterie și după ordinele Generalului Cerkez ce se află acolo, am deschis focul asupra trupelor turcești, așezate pe dealul despre vestul Plevnei și a rezervelor acelora, care erau angajate în luptă pe Vid cu trupele rusești. O baterie turcească așe-

zată pe dealul despre vestul Plevnei riposată imediat însă fără a aduce obuzele lor până în bateriile noastre. Acestea cădeau pe panta unde trupele diviziei noastre se coborau desfășurați în tiraliori. După câteva salve ale bateriilor noastre, bateria turcă încetează focul.

În timpul acesta divizia a III-a ocupă bateriile și reduta Opanezu, cari au fost părăsite de inamic numai după câteva focuri. Artileria diviziei a III-a unindu-se acuma cu aceea a diviziei a II-a s'a executat un foc concentric asupra trupelor turcești din valea Vidului și pe la orele 1 și jumătate p. m., se văzură ridicate în mai multe locuri, în rândurile inamice, drapelul alb, de capitulare.

Comandantul diviziei a II-a ordonă încetarea focurilor, aceasta făcându-se și de către bateriile diviziei a III-a și inamicul începe a depune armele.

Osman Pașa predându-se, am intrat din ordin cu bateriile în parc.

Generalul Cerkez după ce a trecut în revistă trupele diviziei sale care erau adunate acum împrejurul inamicului dezarmat și după ce a dat comandanților ordinele pentru dezarmarea și paza prizonierilor, a plecat cu

stat majorul său, printre care mă aflam și eu, să viziteze pe Mușirul Osman Pașa care-i trimesese o invitație să vie să-l vadă în o casă țărăneasă lângă podul de pe Vid.

Acolo l-am găsit pe Mușirul rănit la picioarul stâng de un glonț de pușcă, șezând pe un pat de scânduri și având alături pe medicul său, un armean, precum și pe mai mulți generali și ofițeri superiori turcești.

Generalul Cerkez felicitând pe Mușirul Osman Pașa de eroica sa rezistență, ne-a prezentat pe toți din suita sa, care și el la rândul său ne-a prezentat pe toți ofițerii turci; apoi s'a angajat conversația prin medicul său, care vorbià limba franceză, servindu-ne drept interpret.

După o oră de convorbire a sosit generalul rus Strukoff, ca trimis din partea Marelui Duce Nicolae pentru a tratà cu Osman Pașa asupra condițiilor de capitulare, învitându-l a da ordin trupelor sale de a depune armele.

Osman Pașa i-a răspuns că capitulează, fără condiții, cerând numai ca trupele sale prizoniere să fie bine tratate, cât despre depunerea armelor, aceasta erà dejà ordonat și în parte efectuat în mâinile trupelor române.

După aceea mai sosi și generalul Ganetzki cu un stat major numeros, iar generalul Cerkez cu suita sa plecă la Plevna, unde a dat trupelor noastre care se aflau acolo și colonelului Algiu, ordine de a reintra în bivuacurile diviziei.

În aceeași dimineață bateria Alexandrescu la Dumiskioi cu brigada Cantilli angajase o luptă vie cu bateriile inamice plasate în vale de reduta Opanez.

Una din aceste baterii împedica aripa stângă a rușilor ce eră angajată în luptă cu trupele turcești, însă la ora 10 această baterie a fost redusă la tăcere.

În pozițiunea în care se află bateria Alexandrescu aveă ocaziune a trage focuri asupra a 2 coloane turcești care se urcă la Opanez. La ora 11 generalul Racoviță ordonă bateriei Alexandrescu de a ocupa altă poziție pe malul Vidului la 1700 m. distanță de pod. Aci bateria deschise un foc de șrapnele asupra coloanelor inamice care dură până la orele 1 și jumătate p. m., când văzându-se drapelul albe arborite încetă focul, iar pe la 4 și jumătate primi ordin dela colonelul Dunca să se retragă în parc. Și spre seară pe la ora

7 și jumătate, cu câțiva tunari din bateriile ce comandam, rămânând în urma bateriilor, am adus în parcul nostru 7 tunuri de câmp și 8 chesoane turcești cu atelagiile lor, ce le-am găsit rătăcite pe câmp; făcând semn acestor trupe inamice ca să mă urmeze, s'au supus fără nici o rezistență și așezându-mă cu trompetul ce aveam cu mine și cu sergentul de ordonanță, în capul acestei artilerii turcești, am sosit în regulă la parc unde am fost primit de ofițerii bateriilor noastre. Noaptea am adăpostit trupele prizoniere în bordeele noastre, dându-le ospitalitatea posibilă, împărțind cu ei puțină hrană ce aveam și noi, iar caii și materialul le-am așezat în parc.

A doua zi însă am predat această artilerie în mâna statului major al diviziei a 2-a.

După căderea Plevnei am mai stat la Grivița până la 10 Decembrie în care timp am adunat, cu furgoanele de care dispuneam, după câmpul de luptă de sub Opanez, armele și munițiunile depuse de trupele turcești și apoi am transportat la Verbița 1300 arme Peabodi-Martini, 800 puști Snieders, 400 tesace, aproape 200.000 cartușe infanterie, 7

tunuri de câmp cu 8 chesoane și 7 tunuri de munte.

Divizia a 2-a formând acuma divizia de rezervă a corpului armatei de west destinat a operă împrejurul Vidinului aveà a ocupà zona de la Racova la Nicopoli și bateriile diviziei urmà a fi concentrate în modul următor:

5 baterii la Racova și împrejurul orașului.

1 Baterie de 9 cm.. la Nicopoli. Aceasta urma a se mai oprì la Copilovcea pentru a efectua cu atelajele sale transportul armelor și muniției luate de la inamic, dela Verbița la Nicopoli.

Terminând această operație, s'a dispozat plecarea bateriilor spre Vidin și în ziua de 11 am plecat cu bateria a 3-a și a 6-a cu destinație la Rachova și la 7 Ianuarie 1878 am pornit de aci la Caluger cu aceste baterii. trecând sub ordinele colonelului Cantilli care operà cu brigada sa asupra cetățții Belogragic.

La 10 Ianuarie sosind și colonelul Herkt în Caluger a plecat în recunoaștere, însoțit de mine și căpitanii prin Nazir-Mahala la Gârcea unde sosim noaptea, pentru așezarea bateriilor cu scopul de a bombardà orașul Belogragic. Tot în aceea zi bateria Alexandrescu

detășează din Gârcea o secție sub comanda locotenentului Ștefănescu cu brigada de roșiori la satul Gâncov, bateria Lupașcu, detașează o secție sub comanda locot. Drăguțulescu, la Scomja, unde se află regimentul 14 dorobanți. Bateria a 6-a cu 4 tunuri sub comanda căpitanului Stoika se așează în poziție pe vârful unui deal în ziua de 11 Ianuarie ora 8 am., construindu-și cu mare greutate miciabriuri în terenul pietros și începe focul asupra cetății Belogratic și a căzarmii din cetate la 3700 m., iar restul bateriei a 3-a se așează la poalele dealului, în stânga șoselei ce duce dela Culuger la Belogratic și deschide și ea focul asupra orașului la distanță de 3400 m; secția Stroescu din bateria Stoika se așează în dreapta șoselei, având de obiectiv toată cetatea și cazarma la distanța de 3600 m. În aceste poziții cele două baterii au operat neconținut până la încheierea armistițiului.

Pe la ora 9 o baterie inamică de 2 tunuri situată în stânga poziției ce ocupă bateria a 6-a și în o poziție dominantă la 1800 m., începuse a trage asupra bateriei cu obuze de munte la care bateria a 6-a răspunse cu

șrapnele. După al treilea foc bateria inamică încetează. Bateria noastră nu a fost atinsă; obuzele inamice fiind toate scurte. Spre seară bateria a 3-a și secția din bateria a 6-a se retrase din poziție la satul Caluger, iar bateria 6-a rămase în continuu în poziție având ca trupă de susținere o companie din batalionul ce intră în avant posturi.

În această zi, inamicul a răspuns focurilor bateriei a 3-a și secției din a 6-a prin focuri de tunuri lise din cetate a căror proiectile însă, nu au ajuns până în bateria noastră. Tot în această zi secția din bateria Alexandrescu, detașată la brigada de roșiori la Gincova a luat poziție pe înălțimile de lângă satul Halvagii. Dânsa are ca susținere un escadron de roșiori și a rămas în acel loc până seara fără a da focuri. Seara reintră în satul Gincova. Bateriile de la Belogragic în ziua de 12 Ianuarie de la orele 12 până spre seară au urmat focurile, bateria a 6-a având ordin a trage noaptea asupra orașului trei salve de baterie. La ora 6 și un sfert bateriile a 2-a din regimentul 3 și a 2-a din al 2-lea ce se aflau la Gârcea și Dincovița intraseră în tranșamente la marginea viilor și în fața sa-

telor întărite: Smârdan și Ianova, bateria a 4-a din al 3-lea regiment luă poziții pe înălțimile dinaintea satului Dincovița. Bateria călăreață Alexandrescu sta în rezervă cu 2 secții gata de a intra în acțiune.

La ora 7 și jumătate seara generalul Cerkez comandantul diviziei, sosind la bateria a 4-a (Raphael) așezată în poziție dinaintea satului Dincovița pe marginea platoului care domină toate pozițiile dela Smârdan, dă ordin pentru deschiderea focului asupra lunetelor inamice ce operau Smârdan-Ianova.

Aceste erau semnalul pentru bateriile noastre retransate pe marginea viilor din vale pentru deschiderea focului asupra pozițiilor inamice.

Bateriile a 2-a (Bereșteanu) și I-a (Nicolau) din regimentul 2 aveă drept obiectiv luneta din centrul situat între satele Smârdan și Ianova. Bateria a 2-a (Tomescu) din al 3-lea regiment luneta dinaintea flancului stâng al satului Smârdan. Aceste lunete erau înarmate fiecare cu câte două tunuri de 9 cm. Toate aceste baterii erau sub comanda maiorului Warthiadi. La ora 9 jumătate dimineața lăsându-se o ceață din ce în ce mai deasă, care

ascundeă cu totul pozițiunile inamicului, a silit bateriile noastre să-și suspende acțiunea lor. Comandantul diviziei însoțit de statul său major plecă din bateria a 4-a și se scoborî în vale la bateriile de pe marginea viilor.

Generalul Cerkez vizitând linia avant-posturilor noastre și după ce se întoarse la baterie, ordonă să se mai tragă în direcția satului Smârdan distanță cam de 2100 m., putându-se întrebuiți șrapnele, care după cum s'a aflat mai târziu au și fost foarte eficace cauzând în rândurile inamice mari confuziuni și pierderi serioase.

Tunurile inamice din lunete ripostau slab, fără direcție bună și fără a ne cauză vre-un accident. Lupta se târăgăni astfel mai mult timp fără nici un rezultat, ceața persistând împiedecă ori-ce acțiune determinantă. La ora 11 generalul Cerkez care descălicase cu statul său major aproape de liziera viilor și de baterii primind diferite relații dela patruzele eclerori și văzând că ceața tot perzistă și orele fiind înaintate, hotărî o recunoaștere ofensivă mai forte prin trupele regimentelor al 4-lea și al 6-lea de linie urmată de o rezervă suficientă. Tot atunci sosi acolo și lt.-

colonel Stefan Fălcoianu însoțit de lt.-colonel Berindei trimis de comandantul corpului de west spre a se informa asupra mersului operațiilor diviziei noastre. Lt.-colonel Stefan Fălcoianu emise opiniunea că asaltul pozițiilor inamice ar fi foarte executabil cu toată ceața, însă susținerea acestei opiniuni nu era bazată pe vre-o recunoaștere sigură a forțelor inamice. Generalul Cerkez cu stat majorul său nevoind a angaja trupele diviziei, la noroc, menține recunoașterea hotărâtă cu o rezervă proporționată și apropiată pentru cazul când recunoașterea s'ar transforma într'un adevărat atac sau pentru primirea trupelor de recunoaștere la caz de respingere. În prevederea unui atac și pentru a ridica moralul trupelor colonelul Herkt atașă pe lângă trupele regimentului al 6-lea care aveau a opera asupra aripei stângi a inamicului, o secție din bateria a 2-a (Bereșteanu) din regimentul al 2-lea. Trupele destinate pentru această recunoaștere se pun în mișcare înaintând în ordine desfășurată: acelea ale regimentului al 6-lea sub comanda lt.colonelului Cotrutz în dreapta, acelea ale regimentului al 4-lea sub comanda lt.-coloneiului

Teleman la stânga acestora având a înainta spre centrul poziției inamice, iar regimentul al 9-lea de dorobanți în linie pe marginea viilor sta gata de a înainta la distanță după trupele de recunoaștere.

Bateriile retransate la marginea viilor, în momentul plecării trupelor, după ordinul comandantului diviziei, începură să tragă fiecare câte o salvă de șrapnele asupra satului Smârdan. Generalul Cerkez fiind gata a pleca în urma trupelor sale cu statul său major: lt.-colonel Stefan Fălcoianu însoțit de lt.-colonel Berindei plecă în direcția satului Dincovița. La 8 jumătate seara se reîntorc pentru a constata în persoană și a putea relata comandantului corpului rezultatul luării Smârdanului.

Bateriile noastre dela marginea viilor după ce au tras cele trei salve cu șrapnele au încetat focul fiind mascate acum de trupele diviziei ce înaintau. Această recunoaștere s'a transformat într'un adevărat asalt asupra pozițiilor inamicului care nu se așteptă deloc la un atac în cât trupele noastre au ajuns până la abordurile poziției, fără a întâmpina vreo rezistență mare. Bine-înțeles că la aceasta a ajutat și ceața care nu permitea o vedere

mai departe de 200 pași. — Luarea lunetei dinaintea aripei stângi și întoarcerea acestei aripi efectuată de regimentul al 6-lea sub comanda lt.-colonelului Cotrutz a degajat trupele regimentului 4 conduse la atacul centrului de lt.-colonel Teleman care a avut calul de sub el împușcat. Regimentul al 4-lea a fost oprit de rezistența inamicului la marginea unei râpi ce se află înaintea centrului și avu deja pierderi serioase fără a putea înainta mult.

Năvălirea regimentului 6 în satul Smârdan luând pe inamic în flanc și în spate a decis răușita. Acest regiment ocupând luneta dela aripa stângă după o luptă crâncenă la baionetă și pe când maiorul Ulescu plantă drapelul regimentului pe parapet, trupele conduse de colonelul Cotrutz străbăteau satul Smârdan gonind pe inamic cu focuri și cu baioneta spre satul Inova.

Regimentul al 4-lea în acest timp, făcând intrarea prin centrul poziției urmat de un batalion din al 9-lea de dorobanți luând luneta ce-l apăra se uni cu trupele regimentului al 6-lea în gonirea inamicului prin satul Inova până la gârla Bjelina pe al cărui mal turcii

se retrăgeau spre satul Capitanovcea, trăgând neconținut focuri. — La luneta din centru s'a făcut peste 200 prizonieri, care aruncaseră armele lor strigând „Aman“.

O parte din fugarii care apucaseră spre Vidin fură urmăriți de un escadron din al 5-lea de călărași și în mare parte salvați. — Numai ieșirea din Vidin a unei trupe călări a împiedecat escadronul nostru de a-i omorî pe toți, (decizând pe comandantul escadronului a se replia asupra diviziei.

Comandantul diviziei, asupra atacului, se află cu stat-majorul său în fața centrului pe linia rezervelor, adică a regimentului 9 de doboranți care desfășurat în linie de bătae înaintă în urma trupelor de atac, la 300—400 pași distanță, trimițând un batalion din al 9-lea ca sprijin regimentului al 4-lea, iar un alt batalion condus de căpitanul Popescu din stat-major și sub comanda căpitanului Heliad spre aripa stângă a noastră. — Acest din urmă batalion s'a repezit spre luneta care apăra aripa dreaptă a inamicului însă s'a văzut separat de satul Inova prin gârla Bjelina, foarte strânsă aicea între malurile ei. Batalionul sosind pe malul gârlei, turcii din lunetă au tras o

salvă de puști asupra lor, apoi părăsind luneta au luat cu dâșii acele două tunuri cu cari eră armată și au fugit spre satul Capitanovcea.

În câteșitrele lunetele s'a găsit o cantitate însemnată de munițiuni și din acele două din centru și de la aripa stângă s'a luat 4 tunuri de oțel 9 cm.

Afară de aceasta s'a mai găsit în pozițiile luate un număr însemnat de puști, cartușe de infanterie, corturi și obiecte de menagiu și de hrană.

Totalul prizonierilor se urcă cu aproximație la 300 oameni.

Poziția întărită dela Smârdan-Inova eră tare la aripa dreaptă și la centru, partea cea slabă a fost aripa stângă. — Lunetele se flancau între dâșele și erau legate atât prin tranșeuri cât și prin o râpă care se întindea dela centru spre stânga.

Dispoziția întăriturilor indică o apărare în contra unei agresiuni venind din direcția Serbiei, ceea ce explică și neglijarea aripei stângi foarte slabă, lucru care a ușurat întoarcerea ei, permițând luarea în flanc și în spate a apărării, cu toate acestea dacă pierderile diviziei noastre nu au fost mai considerabile este

grație ceței și a mersului fără rezistare a trupelor care au ajuns aproape de marginea șanțurilor mai fără nici o pierdere.

Comandanții trupelor aflându-se în totdeauna în capul trupelor lor, au contribuit foarte mult la elanul acestora, și luarea așa de repede a unei pozițiuni destul de importantă pentru apărarea Vidinului.

Către ora 5 și jumătate seara, inamicul respins pe toată linia peste Biclina, se retrase în satele Capitanovcea și Kerumbeciu. Comandantul diviziei în considerațiunea puținelor forțe de care dispunea pentru a apăra pozițiunile luate în contra unei încercări eventuale a garnizoanei din Vidin, pentru a relua Smârdan-Inova, și nesosind încă trupele de sprijin ce ceruse dela comandantul corpului, a dispozat ca bateriile noastre să se retragă peste noapte la Dâncovița. Secția Ștefănescu din bateria călăreață (Alexandrescu) detașată cu brigada de roșiori la Gânciova a ocupat în timpul luptei cu roșiorii, o poziție lângă satul Halvagii.

Generalul Cerkez după terminarea luptelor parcurse tot câmpul de luptă dând ordine pentru ridicarea și căutarea numeroșilor răniți români și turci și fiindcă lipsia ambu-

lanțe, s'a însărcinat artileria cu acest serviciu cu toate furgoanele și personalul său. Ridicarea și transportarea răniților s'a și efectuat complet în timpul nopții sub controlul ofițerilor de artilerie și tot personalul sanitar al artileriei, dând concursul la pansamentul răniților până și veterinarii.

În dimineața zilei de 13, inamicul din satul Capitanovcea făcù o demonstrație spre satul Inova, tiraliorii săi înaintând până la gârla Bjelina, iar o secție de tunuri de 9 cm. așezată în fața satului începe a trage asupra satului Inova. Tiraliorii inamici fiind respinși de trupele noastre, secția de tunuri inamică urmează din timp în timp cu focuri.

Bateria călăreață (Alexandrescu) auzind cele dintâi focuri pornește dela Dincovița și sosind la Inova, ia poziție la capul satului, pe o ridicătură lângă un ciflic care domină podul peste Bjelina și terenul dinaintea satului Capitanovcea. Aci își construie repede adăposturi pentru 4 tunuri și pe când se lucră la acestea se deschide un foc de șrapnele asupra infanteriei turcești care se află în liziera satului Capitanovcea. Deasemenea luă sub focul ei, secția de tunuri turcească, căreia după câteva

lovituri îi demontează una din piese din care cauză este nevoită a se retrage cu grabă în sat. În această luptă căpitanul Leca a fost grav rănit la un picior de o spărtură de obuz turcesc. — Sosind și celelalte baterii divizionare, bateria I-a (Nicolau) din al 2-lea regiment luă poziții pe flancul drept al satului Inova, pe lizieră făcând față la Vidin, — iar bateria a 2-a (Tomescu) din al treilea luă poziție pe aripa stângă a lunetei dela flancul stâng al satului Smârdan. Ambele aceste baterii și-au construit acolo imediat o linie de adăposturi pentru tunurile lor, față spre ciflic și moara lui Omer-Bey pentru a împiedeca lucrările de fortificație ce se începuse acolo. Către ora 4 p.m., bateria 1 (Alexandrescu) observând replierea avantposturilor turcești spre satul Capitanovcea comandantul artileriei, care se află în baterie, dădu ordin a se trage cu șrapnele asupra lor. Trupele inamice, urmărite de șrapnelele acestei baterii, fug cu mare grabă în sat și de aci se retrag la Kerumbecu și peste noapte la Vidin. — Satele acestea fiind acum cu totul părăsite de inamic, trupele noastre le ocupă în dimineața zilei de 14 fiind și întărite cu ajutoarele sosite dela Belarada.

Bateriile dinaintea Belogragicului urmând tragerea asupra cetății și a orașului, inamicul ripostează bateriei a 3-a cu un tun de munte așezat noaptea pe coama dealului în stânga acestei baterii, însă după al 11-lea foc al bateriei noastre, inamicul încetează scoțându-l din poziție.

Bateria a 2-a plasată alături cu luneta dela flancul stâng al satului Smârdan își regulează tirul asupra ciflicului la distanță de 3000 metri, prea mare pentru eficacitatea tunului de 8 cm, deaceea colonelul Herkt dădù ordin bateriei a 4-a, rămasă în rezervă în satul Dancovița de a echipa cu oamenii bateriei a 2-a tunuri de 9 cm., din acelea luate la Smârdan, și a le pune în baterie sub comanda sub-locot. Mareș, maiorul Warthiadi regulând tragerea după tabelele de tragere turcești.

Imediat în dimineața zilei de 15, se și deschide focul cu aceste tunuri turcești asupra ciflicului unde inamicul lucră la construcții de baterii. — Focurile fiind bine regulate au împărșiat pe lucrători.

Către seară pe la 7 jumătate, echipându-se toate 4 tunurile turcești și așezându-le în baterie pe platoul dintre satele Smârdan și Inova,

s'a început bombardarea Vidinului conform ordinului venit dela comandantul corpului de west. Distanța găsită era de 3500 metri, obuzele cădeau între case pe marginea orașului, bombardarea a urmat toată noaptea. — În această zi precum și în ziua precedentă bateriile dinaintea Belogragicului nu au dat focuri fiind împiedecate de ceață.

În ziua de 16, bateria a 4-a cu tunuri turcești a tras asupra Vidinului și asupra ciflicului, iar în ziua de 17 numai asupra ciflicului pentru a împiedecă lucrările de fortificare a turcilor. În această zi precum și în ziua precedentă, bateriile dinaintea Belogragicului au urmat cu focurile. În noaptea de 17, bateria a 6-a primii ordin a trage 3 salve asupra orașului.

Înamicul terminând bateria dela ciflic trage asupra chesoanelor bateriei a 2-a din regimentul al 3-lea, care mergea la Gârgea pentru a lua muniții. Bateria a 4-a, cea cu tunurile turcești, ripostează imediat și silește pe inamic a încetă focurile. În seara de 18 sosește dela Smârdan bateria a 6-a de 9 cm., din regimentul al 2-lea care înlocuește pe platoul

dintre Smârdan și Inova bateria cu tunurile turcești.

În această zi colonelul Cantilli ordonă suspendarea focurilor și-mi dă ordin să mă duc în Belogragic ca parlamentar, cu o scrisoare din partea sa către comandantul cetății prin care-i cerea să se predea.

În această misiune am fost însoțit de căpitanul Urziceanu din Călărași cu o escortă de 8 călăreți și doi trompeți. După ce am ridicat un steag alb, în sunetul marșului trompetelor, am pornit pe câmp spre Belogragic, trecând prin zăpadă foarte mare, de oarece drumul nu se cunoștea, iar la jumătatea drumului, la o cotitură ne-a ieșit înaintea noastră o ceată de bazabuzuci călări, în capul cărora se aflau 4 ofițeri, din care unul și anume Hairi-Effendi era șeful de stat-major al comandantului cetății Belogragic. Acesta ne face semn cu mâna să ne oprim și venind spre noi ne întreabă în turcește prin cuvintele: Ne bucher bre? (Ce voțiți). Eu neînțelegând ce zice l-am întrebat în românește dacă vorbește altă limbă, el asemenea nepricepându-mă, îmi zice tot în turcește: Rus bre? Serb? i-am răspuns: suntem români și la aceste cuvinte înaintă un

soldat başibuzuc care-mi zise tot în româneşte şi foarte corect încă, ce doriţi d-le ? Surprins că vorbià limba aşà de bine l-am întreat : nu cumva eşti român ? el mi-a răspuns : nu d-le, sunt turc, dar am stat în Bucureşti ca bragagiu vre-o 15 ani.

De aci l-am luat pe el ca tãlmaci şi am spus scopul venirii noastre, dându-i scrisoarea colonelului Cantilli ca s'o dea şefului de stat-major, cu rugãmintea ca cel mult în 24 de ore sã ne dea răspuns. Dupã ce a explicat şefului de stat-major scopul venirii noastre, i-a predat scrisoarea, apoi tãlmaciul mi-a spus cã putem sã ne întoarcem înapoi cã a doua zi la ora 12 precis ne va aduce ei răspunsul cerut. A doua zi vãzând cã nici pãnã la ora 2 p.m., nu vine nimeni din partea turcilor, colonelul Cantilli îmi ordonã reînceperea focurilor.

Eu însã am rugat pe colonelul Cantilli sã nu deschidem încã focul şi sã-mi permitã a mã mai duce încã odatã la turci ca sã le cer răspunsul : colonelul aprobându-mi cererea, am plecat din nou, cu aceeaş escortã, pe acelaş drum şi în acelaş punct mi-a ieşit înainte ofiţerii turci din ajun care prin tãlmaciul bra-

gagiu, mi-a cerut scuze de întârziere pe motiv că, scrisoarea colonelului Cantilli fiind scrisă în franțuzește și dintre ei necunoscând nici unul acea limbă, au întâmpinat mari dificultăți, până când au găsit un băiat de ovrei, care le-a citit scrisoarea și a tradus-o în turcește, însărcinându-l tot pe el a ne scrie răspunsul lor în franțuzește.

Această scrisoare mi-a dat-o, despărțindu-ne în mod foarte amical și întorcându-mă la Caluger, am înmănat-o colonelului Cantilli. În răspunsul turcilor se zicea: „Aveți dreptate „voi de ceace spuneți că vă suntem inferiori „și la număr și prin calitatea armelor, avem „însă ordin dela Padișah ca să luptăm până „la cel din urmă, prin urmare nu putem accepta propunerea voastră de a ne predă; și „dacă după cum spuneți, că se tratează pacea „la Sf. Stefano și ca să nu mai faceți stricăciuni atât orașului Belogragic cât și locuitorilor lui, n'aveți de cât să așteptați rezultatul „acestor tratative.“

După citirea acestui refuz, colonelul Cantilli a ordonat deschiderea focului. Bateria a 4-a cu tunurile turcești și-a construit la 15 Ianuarie, adăposturi alături cu bateria a 6-a din re-

gimentul al 2-lea, trăgând cu obuze ordinare asupra cîmăcui, iar la 20 și 21 Ianuarie, aceste 2 baterii deschid focul asupra Vidinului și urmează cu bombardarea și noaptea pînă la ziuă, cînd primi ordin dela quartierul general al corpului să reînceapă bombardarea Vidinului cu cea mai mare intensitate. Pe la ora 1 și jumătate noaptea, bateria a 4-a ne-mai avînd șurupuri cu capsă pentru muniția turcească găsită în lunetele dela Smârdan, încetează focul său, pe cînd bateria a 6-a urmează pînă dimineața. La ora 2 și jumătate noaptea s'a văzut un incendiu mare în Vidin, eră geamia Ahmed, care a ars cu desăvârșire în urma focului bateriilor de 15 cm., dela Calafat. Deasemenea mai multe incendii mai mici au fost provocate de bombardarea bateriei a 6-a pe marginea orașului Vidin, aprinzînd și niște clăi de fîn.

Am urmat astfel pînă la 23 Ianuarie, cînd a sosit la Belogratic șeful de stat major al diviziei Cerkez, colonelul Algiu, și ne-a anunțat încheierea armistițiului, dîndu-se în acelaș timp ordine de încetarea focului.

Colonelul Algiu voind a merge la Belogratic ca să comunice și turcilor încheierea armisti-

țiului și aflând dela colonelul Cantilli că eu fusesem acolo în două rânduri, m'a luat cu dânsul și tot cu escorta cu care fusesem eu înainte, am plecat la turci. Tot la aceeaș cotitură de drum, de care am vorbit mai sus, ne-a întâmpinat aceiași ofițeri cu escorta lor de bazabuzuci și când le-am anunțat de încheierea armistițiului, a început să ne îmbrățișeze. Noi le-am cerut să ne permită intrarea în Belogragic ca să comunicăm aceasta și comandantului cetății, dar ne-a răspuns că aceasta este imposibil și ne-a rugat să ne întoarcem înapoi, până ce ei vor comunica cererea noastră, comandantului cetății și că ne vor aduce a doua zi răspunsul ce vor obține dela șeful lor.

După stăruințele noastre însă, spuindu-le că am vrea să vedem pe comandantul cetății chiar în acea zi, s'au înduplecat cu condițiune ca să stăm în locul în care ne găseam, până ce un turc al lor se va duce în Belogragic ca să aducă răspunsul Pașei.

Primind această propunere, am stat acolo aproape o oră și ni s'a adus răspunsul că putem înainta. Plecând cu toții, am intrat în Belogragic, unde ne așteptă o mulțime de

lume pe străzi, îndreptându-ne spre Conac. Ajungând acolo am găsit pe comandantul cetății înconjurat de Cadiu, de Ciorbagiu și alți funcționari ale căror titluri le-am uitat, stând turcește pe sofa și făcându-ne temenele la intrarea în sală. Comunicându-le încheierea armistițiului, s'au înveselit, ne-a poftit să stăm, ne-au oferit cafele și după o scurtă convorbire având de tâlmaci tot pe bragagiu și băiatul de ovrei care scrisese răspunsul în franțuzește, comandantul cetății anume Suleiman Bei, ne-a exprimat dorința că voește a ne însoți la întoarcerea noastră în Caluger ca să facă o vizită comandantului nostru. Am plecat cu toții călări, turci și români și ajungând în Caluger ne-am dus deadreptul la quartierul colonelului Cantilli, care ne-a primit cu muzica, fiind anunțat prin o ordonanță ce trimisesem înainte.

De aici în colo în toate zilele am schimbat vizite cu turcii, până în ziua de 13 Fevruarie, când ei au evacuat Belogragicul și noi l-am ocupat cu brigada Cantilli.

La 12 Fevruarie divizia 2-a cu bateriile și trupele din divizia 3-a fac intrarea în Vidin.

Inaintea intrării, generalul Manu împreună

cu Izet Paşa, comandantul Vidinului au trecut în revistă trupele noastre aliniate pe câmpul din faţa porţii de intrare. — După defilarea prin oraşul Vidin, trupele noastre intrară în cantonamentele lor din Smârdan şi Inova.

Generalul Cerkez fiind absent şi Vidinul ocupat cu trupele din divizia a 2-a, comandantul corpului numeşte pe colonelul Herkt comandantul Vidinului până la sosirea generalului Cerkez.

În ziua de 13, generalul se întoarce şi ia comanda Vidinului, însărcinând în ziua de 14 pe colonelul Herkt ca president al comisiunii însărcinată cu facerea inventarelor armamentului cetăţii, a arsenalelor şi depozitelor de arme şi muniţiuni.

Colonelul Herkt împreună cu comandantul turc al artileriei cetăţii vizitează în detaliu tot armamentul cetăţii găsind :

Pe parapetele cetăţii 50 tunuri ghintuite de diferite calibre, între cari :

13 de calibru 15 cm. lungi şi scurte.

3 „ 12 cm. lungi.

2 de Armstrong.

84 tunuri lise de bronz şi tuciu, între cari 15 tunuri Paixhans de calibru mare.

27 obuziere de bronz.

21 mortiere de bronz, și

6 mitraileuse Gatling.

Pentru tunurile de 15 cm. și 12 cm., aprovizionarea de muniție constă numai în 2554 proiectile, astfel că cetatea nu mai erà în stare de a contrabate cu eficacitate bateriile de bombardare și de asediu.

Nu tot astfel stăteau în munițiunea necesară pentru respingerea unui asalt, având mai bine de 300.000 proiectile pentru gurile de foc lise, care serveau la apărarea foarte eficace a unei breșe și a șanțurilor. Deasemenea în arsenale și depozite se mai aflau 6500 butoaie de iarbă prismatică pentru 12.000.000 cartușe de infanterie pentru diferite arme, din care mai bine de 3 milioane și jumătate pentru arme Peabody.

Hrana de asemenea erà îndestulătoare, cetatea fiind bine aprovizionată, iar populațiunea nefiind încă demoralisată, ar fi putut rezistă încă Vidinul un timp destul de îndelungat a sediului nostru.

După încheierea armistițiului, colonelul Cantilli, comandantul brigăzii de infanterie, la care fusesem atașat cu divizionul ce comandam,

voind a ne da o dovadă de mulțumire pentru modul cum am lucrat sub comanda d-sale, în ziua de 31 Ianuarie a trimis o adresă sub No. 955, comandantului artileriei diviziei a II-a activă, în termenii următori :

Caluger, 31 Ianuarie 1878.

DIVIZIA IV-a ACTIVĂ

BRIGADA I

No. 955

Domnule Colonel,

Acum că operațiunile împrejurul Belogrăgicului sunt sfârșite aproape, mă cred dator a vă face cunoscut, modul cum bateriile puse din ordinul diviziei sub ordinele mele și-au îndeplinit serviciul.

Pe comandantul lor, maiorul Fălcoianu, l-am avut mare parte din această campanie sub ordinele mele și sunt fericit a constată că acum, ca și altă dată, s'a achitat de îndatoririle sale într'un mod ce merită toată lauda și deosebite mulțămiri. I-am exprimat aceasta direct în mai multe rânduri, și țin a o cunoaște și d-vs.

Bateria Lupășcu își menține cu toată demnitatea onoarea ce i s'a făcut de a se aduce la cunoștința armatei, purtarea dinaintea Griviței.

N'am decât să mă felicitez că am avut sub ordinele mele această baterie, în care comandantul ei, locotenentii Drăgulescu Alexandru și Grecescu au dat dovezi de care poate fi mândru orice ofițer de artilerie, atât prin inteligență, direcțiune a tirului, cât și pentru zelul, activitatea și devotamentul la serviciu.

Intreținerea materialului și cailor acestor baterii, precum și conduita exemplară a oamenilor de trupă ce o compun, merită toată lauda și n'aș putea în destul să-i recomand d-vs, după cum am avut onoarea a-i recomandă și d-lui comandant al diviziei, printr'un deosebit raport.

Cu această ocaziune, am onoarea a vă face cunoscut o tânguire a maiorului Fălcoianu și a ofițerilor din bateria Lupașcu, care cu ocazia punerii prin ordin de zi pe armată a bateriei a 3-a din regimentul al 3-lea, s'a omis a se pune și nominal atât ofițerul ce o dirijă, cât și aceia ce o compuneau.

(Mai urmează o parte în acest ordin, care se referă la alte cestiuni de serviciu.)

Comandantul brigăzii I
(ss) Colonel Cantilli.

La 19 Februarie quartierul general hotărînd ca divizia a 2-a să se întoarcă în țară, se pregăti de plecare, iar în Vidin intră divizia a 3-a sub comanda colonelului Leca.

La 21 Februarie divizionul al 2-lea compus din bateria a 3-a și a 6-a sub comanda mea, pornesc din Belogratic și ne întrunim la Vitbol cu bateria 5-a și cu toții am trecut Dunărea, plecând la Craiova prin Ciuperceni; în satul Livezi ne-am întâlnit cu celelalte baterii ale regimentului și cu întreaga divizie a 2-a comandată de colonelul Cerkez și la 28 Februarie am intrat cu toții în Craiova, unde am stat până la 7 Maiu, când am pornit cu divizia la Curtea-de-Argheș. Aci am stat până la 5 August, când am trecut pe picior de pace și am plecat cu regimentul întreg spre noua noastră garnizoană, Focșani.

Ajungând la Buzău, bateria a 2-a și a 4-a sub comanda mea, au fost detașate la Galați, iar celelalte baterii au pornit înainte la Focșani.

